

Jak podporujeme autonomii při společném profesním učení

JANA BRENÍKOVÁ

Školy v naší lokalitě Plzeňsko jsou v projektu Pomáháme školám k úspěchu (PŠÚ) už pátým rokem. Sdružuje se devět škol. V prvních letech se náš realizační tým (RT) složený z ředitelů a pedagogických konzultantů snažil podpořit společné profesní učení v lokalitě především nabídkou možností pro společná setkávání. Organizovali jsme otevřené hodiny v jednotlivých školách, realizovali jsme nabídku nejrůznějších setkání k dílnám čtení i dílnám psaní pro ty, kteří s těmito formáty teprve začínali. Iniciativa tedy vycházela především od RT. Přemýšleli jsme, jak zařídit, aby společné profesní učení ve školách zapojených do projektu PŠÚ v naší lokalitě více podporovalo jejich autonomní potřeby, vlastní iniciativu a současně bylo propojeno s učením jejich žáků a žákyň.

V loňském školním roce jsme se po důkladné reflexi celoroční práce, kterou jsme měli podloženou rozhovory s učiteli a nejrůznějšími evidencemi, rozhodli proměnit strukturu otevřených hodin. Naším cílem bylo tento formát společného učení propojit s potřebami každého učitele. Zdálo se nám, že společné profesní učení nejvíce podpoří spolupráce kolegů se stejným oborovým zaměřením a jejich častější vzájemné návštěvy ve výuce.

V září, na prvním společném setkání všech školních týmů, si každý učitel stanovil oblast (prožitkové čtenářství, oborové čtenářství, pisatelství), které se chce ve své výuce dlouhodobě věnovat. Následně si všichni ve vybrané oblasti naformulovali dlouhodobý cíl, kterého by žáci měli v ideálním případě dosáhnout. Například:

- „Žák porozumí textu, obrázku, grafu. Nalezne důležité myšlenky a dokáže je shrnout a představit.“
- „Žák si uvědomuje význam společných konzultací, učí se přijmout zpětnou vazbu a zapracovat návrhy do své práce.“
- „Žák eviduje a reflektuje své čtenářství. Stanovuje si čtenářské výzvy.“

Na základě podobnosti dlouhodobých cílů ze stejné oblasti jsme vytvořili **spolupracující trojice**. Každý si pro sebe vytvořil plán toho, jak by mohly vypadat lekce nebo série lekcí, které povedou žáky k vytyčenému cíli. Osvědčilo se, že si spolupracující trojice vytvořila plán vzájemných návštěv, který zapsala do sdílené tabulky spolu se svým dlouhodobým cílem.

Přemýšleli jsme, na čem poznáme, že žáci cíl naplnili. Ukázalo se, že často máme málo důkazů o tom, jak se naši žáci učí, a že pro nás není jednoduché **evidence o jejich pokroku** získávat. Pro další práci jsme zaměřili pozornost právě na

získávání dostatečných evidencí o tom, jak se naši žáci učí. Tyto úvahy jsme konzultovali ve své spolupracující trojici a vzájemně si poskytovali zpětnou vazbu. Během prvního setkání jsme si ve trojici domluvili vzájemné návštěvy ve výuce. Shodli jsme se, že naše pozorování v hodinách se bude upínat k tomu, kde jsou naši žáci na své cestě k naplánovanému cíli. Kritériem bylo, aby každý ze spolupracujících trojice během roku otevřel jedenkrát svou hodinu pro ostatní kolegy ze skupiny. Cílem těchto setkání byla společná reflexe toho, jak se nám daří naplňovat dlouhodobý cíl. Po hodině jsme se sešli nad výkony žáků a žákyň, ve kterých jsme hledali důkazy o tom, jak se blíží k plánovanému cíli. Také jsme přemýšleli, jestli nám produkt žáka z hodiny dostatečně ukazuje, jak se posouvá ve svém učení.

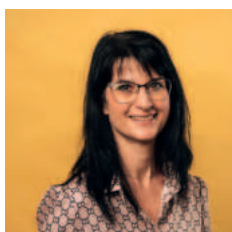
Na konci loňského roku jsme tento model spolupráce spolu s učiteli reflektovali a ukázal se jako účelný a smysluplný. Současně jsme zjistili, že někdy nám pouze žákovy produkty nedávají dostatek informací o jeho přemýšlení a učení. Pro to jsme pro tento školní rok mezi evidence, na které se zaměříme, přidali ještě rozhovor. Vycházeli jsme z **triangulace evidencí** o učení žáka (Košťálová, 2024), která nám pomáhá, abychom lépe vyučovali, a tedy lépe rozuměli svým žákům i jejich potřebám.

Na společném setkání týmů v lednu 2025 jsme si v naší lokalitě představili **rozhovor** jako další formu evidence, která může dokreslovat či doplňovat obraz o učení žáka. Zatím jsme si dali za úkol rozhovor se žáky individuálně vyzkoušet a na dalším setkání se budeme pokoušet nasbírané rozhovory interpretovat. Abychom mohli žákům lépe pomáhat v jejich učení, potřebujeme dobře rozumět tomu, co se odehrává v jejich hlavách. A rozhovor může být forma, která nám v tom pomůže. Spolupracující trojice se budou po otevřené hodině pokoušet společně vytvořit sadu otázek k výkonům, které vyhodnotily jako málo vypovídající či nepřinášející učitel zcela přesnou informaci o tom, jak žák úkolu porozuměl.

Záznamy z otevřených hodin, společných reflexí i svá profesní „aha“ si můžeme zaznamenávat do Zápisníku společného profesního učení. Písemné záznamy z pozorování, ale i naše profesní přemýšlení si s sebou vozíme na setkání školních týmů v lokalitě a slouží nám pro důkladnější reflexi naší profesní cesty.

Zatím se ukazuje, že autonomie spolupracujících trojic přináší do profesního učení větší osobní angažovanost. Možnost rozhodnout se, kdo a kdy otevře hodinu pro kolegy, dává učitelům svobodu vlastního plánování, které se odvíjí od potřeb jejich žáků.

Jana Breníková, členka odborného týmu a pedagogická konzultantka projektu Pomáháme školám k úspěchu

Pomáháme
školám
k úspěchu

VĚRA ČADILOVÁ • ZUZANA ŽAMPACHOVÁ

Petr a jeho příběhy

30 obrázkových karet

aneb
jak se učít
správně chovat
pomocí
obrázků

Děti s autismem (ale nejen ony) mívají deficity v sociální oblasti. Nejsou si jisty, jak se mají v určitých situacích chovat, např. jak se společensky přijatelným způsobem vypořádat s emocemi vzteku nebo smutku. Jeden ze způsobů, jak dětem situace ukázat a vysvětlit, jak je naučit se správně chovat, jsou krátké příběhy. Vizualní formou podporují spolehlivou a smysluplnou výměnu informací mezi rodiči, pedagogy, pečujícími osobami a lidmi s autismem všech věkových kategorií.

Tato sada karet obsahuje situace **Co dělat, když jsem zklamaný, naštvaný nebo nešťastný** a **Co dělat, když mám na někoho vztek**.

Obrázkové karty • 32 ks • 390 Kč